

spremenil niti pravni naslov, niti glavni obseg. Tudi se ni izvršila novacija v zmislu §. 1376 o. d. z. Sklepati se mora, da sta terjatvi konservirali si pravno svojo prvotno naravo, tako da se morajo v konkurzu pogrebni stroški po §. 43. k. r. v prvi red, stroški inventure pa po §. 29. št. 1. lit. a, k. r. med masne dolgove uvrstiti.

Slovenščina pri tržaških sodnijah.

Advokat dr. Bizjak, kot zastopnik firmi Milesich in Dolenec, vložil je pri trgovinski sodnji v Trstu menjično tožbo v slovenskem jeziku. Trgovinska sodnija pa je prošnjo za plačilni nalog odbila, češ, da tožba ni pisana v uradnem (laškem ali nemškem) jeziku. Visoka nadsodnija v Trstu je potem vsled rekurza dr. Bizjakovega spoznala, da se mora slovenska tožba sprejeti in postavno rešiti. Baron Kemperle, nadsodniji predsednik, nasprotoval je temu sklepu, tako da je stvar prišla pred najvišjega sodnika.

Najvišji sodnijski dvor na Dunaji je končno potrdil odlok prvega sodnika, in sicer iz naslednjih razlogov.

In formalni pripoznala se je nadsodnijskemu predsedniku pravica, vstaviti dotični nadsodnijski sklep po §. 172. patenta od 3. maja 1853, št. 81., drž. zak. In merito pa se je tole izreklo: Odkar obstoji trgovinska sodnija v Trstu, se je pri njenem uradovanju rabil samo nemški ali laški jezik. To sta jezika, katerih se primorski trgovci pri svojih trgovinskih sklepih skoraj izključljivo poslužujejo.

Tako se je doslej brez izjeme ravnalo, kar se tudi popolnoma strinja s §. 13. o. s. r. Temu tudi ne nasprotuje ministerska določba od 15. marca 1862, št. 8651. Ker tej določbi je namen jedino le ta, da je Slovencu, ki družega jezika ne umé (!) mogoče poslužiti se v sodnijskih zapisnikih in vlogah slovenskega jezika. To pa le tedaj, če so uradniki zmožni tega jezika!

Ker pa se je v tem slučaju tožba vložila na podlagi nemške menjice, in sicer za tržaško trgovinsko hišo, katera je brez dvombe zmožna laškega ali nemškega jezika, tako nadsodnijski dvor ni mogel razvideti, da obstojijo pogoji, pod katerimi je raba slovenskega jezika pred sodnijami dovoljena.

Vsled te razsodbe ne moremo niti jeden trenotek več dvomiti, kako da se bode glasila razsodba najvišjega sodnijskega dvora v kamniškem, zadnjič v tem listu že omenjenem slučaju.

Ministerska naredba od 15. marca 1862, št. 8651, se v nadsodnijskem intimatu tako glasi:

Iz sodnijskih poročil se je visoko c. kr. ministerstvo prepričalo, da raba slovenskega, v nekaterih pokrajinah tega nadsodnijskega okrožja razširjenega jezika pri sodnijah v tisti meri, kakor se to godi po družih kraljevinah in deželah, v katerih prebivajo Slovani, sedaj še ni mogoča in to ne iz ozira na varnost in pospeševanje pravnega razvitja, in ne iz ozira na to, da niso vsi uradniki in odvetniki tega okrožja popolnoma zmožni pismenega slovenskega jezika.

Da pa se opravičenim zahtevam slovenskega prebivalstva zavoljo rabe slovenskega jezika pri sodnijah tega nadsodnijskega okrožja z ozirom na sedanje razmere kolikor mogoče vstreže, je visoko c. kr. ministerstvo za vse sodnijske okraje, v katerih stanujejo Slovani, določilo:

1. da morajo sodnije, kadar imajo opraviti s strankami, katere so zmožne jedino le slovenskega jezika, obravnavati v slovenskem jeziku, zaslišanja z obdolženimi in izpraševanja prič v kazenskih zadevah kolikor mogoče v slovenskem jeziku izvršiti, ter odločilne stavke zatoženčeve ali pričine izpovedbe v slovenskem jeziku zapisati v protokol;

2. da se zapisniki o storjenih prisegah, če je stranka prisegala v slovenskem jeziku, kolikor mogoče vedno sestavijo v slovenskem jeziku, in da se vsaj obrazec k prisegi v protokol postavi v slovenskem jeziku;

3. gledati se ima na to, da so pri kazenskih in končnih obravnavah, če so obdolženi zmožni samo slovenskega jezika, uradniki in zagovorniki popolnoma zmožni slovenskega jezika; da se obravnava vrši v slovenskem jeziku, in da se razsodba in kolikor mogoče tudi njeni razlogi objavijo v tem jeziku;

4. morajo se v omenjenih pokrajinah v slovenskem jeziku pisane vloge od sodnij sprejemati, ter, kolikor mogoče v slovenskem jeziku rešiti;

5. dovoljuje se, da se pri slučajni potrebi za vsakovrstne pozive, varhinske dekrete, obljubne protokole, posmrtnice, edikte in za male, vedno enako se glaseče odloke vpeljejo slovenske tiskovine, in da se te tiskovine pri rešitvah vlog rabiti smejo.

Vsled meni izročene ministerske naredbe od 15. t. m. št. 865/pro. daje se o tem vednost nižjim sodnijam, katere naj se ravnajo po omenjenih določilih.

Ob jednom se tem sodnijam nalaga, da se ima v prihodnje pri vsakem slučaju, v katerem se bodo tej nadsodnji slovenski spisi predložili, na rubriki predložilnega poročila z nekoliko besedami naznaniti predložitev slovenskega spisa. Tudi mi imajo sodnije v 8. dneh objaviti uradnike, ki so slovenskega jezika zmožni v besedi in pismu.

V Gradci dné 21. marca 1862.

C. kr. nadsodnijski predsednik :
Grof Mitrowsky mp.

O očetovej dolžnosti, skrbeti za izdrževanje otrok.

(K §. 141. o. d. z.)

(Najvišjega sodnijskega dvora določba od 4. novembra 1880, št. 9337, po katerej se je potrdila nadsodnijska odločba od 9. junija 1880, št. 4888, ki je odstranila rabsodbo c. kr. m. del. okrajne sodnije v Ljubljani od 31. marca 1880, št. 5605.)

Kranjski deželni fond, zastopan po c. kr. finančnej prokuraturi v Ljubljani, je tožil K. M., da bi kranjskemu deželnemu fondu v roko oskrbnništva dobrodelnega deželnega zavoda poplačal 128 gld. 10 kr., kateri so vsled likvidacijskega izkaza kranjskega deželnega knjigovodstva od 25. septembra 1879 za izdrževanje blazne toženčeve hčere Marije M. splošnej občnej bolnišnici narasli med letom 1876.

C. kr. mestno deligirana okrajna sodnija je z rabsodbo od 31. marca 1880, št. 5605, izrekla:

Toženi ni dolžan kranjskemu deželnemu fondu v roko oskrbnništva dobrodelnega deželnega zavoda v Ljubljani za svojo na oddelku za blazne v splošnej javnej bolnišnici ljubljanskej bivajočo, blazno hčer Marijo M. poplačati vsled likvidacijskega izkaza kranjskega deželnega knjigovodstva od 25. septembra 1879 med letom 1876 natekljih izdrževanja stroškov, na dan v znesku 35 kr., skupaj torej v znesku 128 gld. 10 kr., s 6% zamudnimi interesi od

tožbine izročitve; pač pa se obsodi tožnik, da naj toženemu s 16. gld. 66. kr. odmerjene stroške v 14. dneh pod eksekucijo poplača.

Razlogi prvega sodnika.

Po zakonu je oče svojega otroka izdrževati, to je preskrbovati ga z živežem, obleko, stanovanjem in z vsem potrebnim, toliko časa zavezan, dokler se otrok sam preživiti ne more (§. 141. o. d. z.) Dolžnost staršev, za izdrževanje svojih otrok skrbeti je torej omejena, tako, da ugasne v trenutku, ko postanejo otroci samostojni, ter so zmožni, preživiti se po lastnej svojej moči. Po tem se mora razsoditi tudi v predstojećem slučaju vprašanje, je li toženi za svojo polnoletno, pa blazno hčer dolžan poplačati vsled njene detincije v deželnej blaznici narasle stroške ali ne? S krstnim listom se je legalno dokazalo, da se je Marija M., hči toženega, porodila dne 22. avgusta 1837, da je torej 1. prosenca 1876, to je ob času izročitve v deželno blaznico, stala v 39. letu svoje starosti, ter bila polnoletna. Iz neoporekanega zagovarjanja toženčevega mora se dalje sklepati, da Marija M. ob času dosežene polnoletnosti ni bila samo zmožna, preživiti se samo sebe, ampak, da se je tudi dejansko preživila samo sebe; in da je bila opravičena, voditi svoja lastna opravila, ker so jo namreč še le meseca decembra 1875 kot blazno preklicali. Toženi torej nima nikake postavne dolžnosti več, za izdrževanje svojega otroka skrbeti, ker je ravno čas, v katerem je bil to storiti zavezan, že davno pretekel. Tožba sicer trdi, da je ta toženčeva dolžnost zopet oživela vsled blaznosti hčérine; ali ta trditev pogreša zakonite podlage, ker zakon ne pozna tacega oživljenja izdrževalne dolžnosti; temuč ga tako rekoč še celo izključuje, ker §. 141. o. d. z. izreka to dolžnost le tokoliko časa, „dokler“ (bis) se otroci sami živiti ne morejo. V tem §. pa ni dostavljeno, „ali če pozneje postanejo nezmožni, da bi se sami živili.“ Tožnikova interpretacija zakona bi bila torej opravičena le tedaj, če bi omenjeni §. previden bil s takim dostavkom.

Tožnikovo sklicevanje na §. 154. o. d. z. ni opravičeno, ker ta §. na jednej strani kot izjema ne pripušča nikake analogije, na drugej strani pa tudi predležečemu slučaju analogen ni, ker nalaga le otrokom dolžnost, starše, ako obožajo, spodobno preživiti. Obožanje in nezmožnost, preživiti se, pa nista identična. Tožnik bazira

svojo tožbo tudi na alegat B., češ da je toženi svojo dolžnost do iztoženega plačila sam pripoznal. Ali iz tega alegata se ne razvidi kaj enacega, ker ne obsega izjave toženca, da bode poplačal izdrževanja stroške, temuč samo prošnjo, da naj bi deželni fond zavoljo sprejema Marije M. v deželno blaznico od njega ne terjal nikacega doneska. Ta prošnja pa ni pripoznanje dolžnosti do plačila. Tožnikova prošnja je tedaj popolnoma neopravičena, ter se je morala odbiti. Obsojenje tožnika v stroške je potem izviralo iz zakona (§. 24. zakona od 16. maja 1874).

Po apelaciji c. kr. finančne prokuratorje je c. kr. nadsodnija v Gradci z odločbo od 9. junija 1880, št. 4888, odstranila prvosodnijsko razsodbo, ter obsodila toženega po tožnikovi prošnji. V razlogih se bere :

Po §§. 139. in 141. o. d. z. veže starše in posebno očeta dolžnost, za izdrževanje svojih otrok toliko časa skrbeti, dokler se ti sami preživiti ne morejo.

Za slučaj, če je otrok, ki je bil že dosegel zmožnost preživiti se samega sebe, to zmožnost pozneje zopet zgubil zavoljo telesnih ali duševnih nezgod, zakon nima določila o vprašanji, kdo da je potem dolžan skrbeti za izdrževanje. Ali takega določila ni čisto nič potreba, ker je razumno samo ob sebi, da se dolžnost do izdrževanja otrokovega zopet tistemu oživi, ki je bil k temu že prvotno zavezan. Z oživiljenjem uzroka k dolžnosti oživi tudi dolžnost sama! Zarad tega ni dvombe, da je toženi zavezan poplačati za svojo blazno hčer v blaznici narasle izdrževanja stroške, (katerim se, kar se tiče zneska, ni oporekalo), tako da se je vsled tožnikove apelacije morala odstraniti prvega sodnika razsodba.

Po toženčevi reviziji je c. kr. najvišji sodnijski dvor z odločbo od 4. novembra 1880, št. 9337, potrdil odločbo družega sodnika. Razlogi so tile.

V tej stvari se mora rešiti vprašanje, je li oče zavezan skrbeti za izdrževanje otroka, kateri je po doseženi polnoletnosti in po doseženi zmožnosti, preživiti se samega sebe, to zmožnost popet zopet izgubil.

Po pravici je druga sodnija to vprašanje rešila tako, da je izgovorila očetovo dolžnost; ker uzrok v §. 141. o. d. z. staršem naložene zaveze je ravno nezmožno stanje otroka. Kolikor časa je otrok v nezmožnem takem stanji, toliko časa živi tudi očetova

dolžnost. Ta dolžnost ni odvisna od določene starosti otrokove, ter zopet oživi, ako se omenjeno nezmožno stanje otroka zopet povrne. V §. 166. o. d. z. je določeno: Ali tudi nezakonski otrok ima pravico, od svojih staršev terjati njihovemu premoženju primerno preživljanje, izrejo, in preskrbljenje. Pred zadnjim stavkom stoječa besedica „tudi“ se pač drugače tolmačiti ne da, kakor tako, da se v tem stavku izrečena pravica prisodi tudi zakonskemu otroku. Tudi se dvomiti ne more, da sega v §. 166 izrečena pravica tudi v čas otrokove polnoletnosti. Tudi §. 1220. o. d. z. govori o dolžnosti staršev, svoje otroke rediti in preskrbovati; in §. 1481. o. d. z. določuje, da se dolžnosti, vtrjene v rodovinskem pravu in sploh v pravu oseb, n. pr. otrokom neogiblivo potrebno izdrževanje preskrbovati, zastarati ne morejo.

Da zakon otrokom prisoja pravico, od svojih staršev potrebno preskrbljevanje zahtevati, razvidi se neposredno tudi iz tega, da ima otrok pravico starše razdediniti za slučaj, če so ga v revščini brez pomoči pustili (§§. 768. in 769. o. d. z.). Če bi torej otroci pravice ne imeli, v potrebi od svojih staršev zahtevati pripomoči, potem bi se razumeti ne moglo, kako da se starši z razdedinstvom kaznovati smejo samo zavoljo opuščenega dejanja, katerega nikak zakon ne zapoveduje. Iz vsega rečenega sledi, da je toženi po zakonu zavezan, svojega otroka, ki je zavoljo duševne bolezni nezmožen preživiti se, preskrbovati in izdrževati, in da kranjski deželni fond vsled §. 1042. o. d. z. po pravici terja, da naj toženi za izdrževanje Marije M. blaznico odškoduje. To odškodovanje pa mora primerno biti toženčevemu premoženju in njegovemu stanu. Ker toženčeva dolžnost je le pod tem omejenjem postavno normirana. Ker vleče toženec na leto 800 gld. penzije, tako iztoženi alimentacijski donesek na dan v znesku 35. kr. ni pretiran, in to tem manj, ker toženi dokazal ni, da mora s tem dohodkom priživiti še druge člene svoje rodovine. —

Udeležba pri tatvini, doprinešeni v rodovini.

(K §. 186. in 189. k. z.)

Rokodelski učenec M. je vkradel svoje mater zlati verižico z medajlonom, vse skupaj vredno 30 gld. To zlatnino je D., kateremu sta njena provenienca in vrednost znani bili, za 18 gld. dalje

spečal. Okradena mati ni zahtevala, da bi se kaznoval M., pač pa se je obsodil D., ter je bil spoznan krivega udeležitve pri tatvini po §§. 185. in 186., odstavek a, kaz. zak.

Proti dotičnej razsodbi c. kr. deželne sodnije v Ljubljani od 2. oktobra 1878, št. 10626 vložil je D. pritožbo ničnosti v smislu odstavka 10., §. 281. k. pr. r., češ, da se je s svojim dejanjem krivega storil samo prestopka, ker bi se bil tudi M. vsled §. 189. k. z. samo zavoljo prestopka obsoditi smel, in ker se je s svojim činom okoristil samo za 3 gld.

Pri kasacijskej obravnavi, vršeči se dne 17. febr. 1879, je generalni advokat dr. pl. Frey pobijal pritožbo ničnosti, ter govoril tako-le :

„Že iz besed §. 186. odst. a, k. z. sledi, da kriminalna kvalifikacija udeležitve pri tatvini ni odvisna od pogoja, da je bil tudi tat kaznovan zavoljo hudodelstva tatvine. Pač pa je odvisna od vprašanja, je li udeležencu po znesku ali vrednosti reči ali po okolščinah znano bilo, da se je tatvina izvršila na tak način, da je postala hudodelstvo. Zakon je v tem oziru oprt na premišljevanje, da izvira nepostavnost udeležbe in partirarije iz zavestnega podaljšanja objektivnega pravnega žaljenja, izhajajočega iz prvotno doprinešenega delikta, da torej tudi udeleženec poškodovanemu še dalje škoduje, tako, da mora za svojo udeležitev, če je vedel, da se je po tatvini izvršilo hudodelstvo, kot hudodelnik pred sodbo poklican biti. Če kaki subjektivni momenti na kaznjivost tatovo vplivajo, to je pri udeleženci brez vpljiva, ker leta ni izvršil ravno tistega hudodelstva kot tat (§. 6. k. z.) Kakor se na jednej strani udeležitev pri tatvini tedaj, če je tatvina samo zarad osebnih tatovih razmer kot hudodelstvo kaznjiva, ne kaznuje kot hudodelstvo, tako se tudi na drugej strani tedaj, kadar se mora doprinešena tatvina kot hudodelstvo imenovati, kriminaliteta udeležitve ne pomanjša, če je tatovo dejanje individualno manj kaznjivo, ali še celo nekaznjivo.

Po udeležitvi doprinešeno zlo ni tedaj nič manjši, če se tat zarad tega, da ni še dosegel svojega štirinajstega leta (§. 2. lit. d. kaz. zak.), ali, ker se je tatvina doprinesla v rodovini (§§. 189. in 463. k. r.), kaznuje samo zavoljo prestopka. Po zakonovih besedah in tudi po naturi delikta samega je torej opravičena trditev, da se mora kriminaliteta udeležitve pri tatvini soditi brez ozira na manjšo ali celo izključeno responzabiliteto tatovo.

K vtemeljenju te trditve ni treba, da se pokliče s Herbstom na pomoč analogija končnega stavka v §. 5. k. z. O tej analogiji se tu govorilo ne bode; pač pa se omenjena trditev tudi s tem lahko opravičuje, da je pod prejšnjim kazenskim zakonom veljava tega principa vsaj za udeležitve pri tatvinah v rodovini, ali od tatu pod 14. leti doprinešenih, legislativno pripoznana bila.

Da po zakonu kriminalna odgovornost udeleženčeva od jednakomerne kaznjivosti tatove odvisna ni, se v drugem oziru tudi iz tega lahko razvidi, da je v odstavku b, §. 186. k. z. določeno, da se mora udeleženec, ki je iz večkratnih tatvin reči, skupno vredne več kot 25 gld., spečal ali za sé pridobil, kaznovati zavoľo hudodelstva, in sicer brez ozira na to, da so se morda prvotni zločinci s svojimi v nikaki zvezi stoječimi tatvinami krive storili samo prestopka. V pritožbi omenjena okolščina, da se je obtoženi okoristil samo za 3 gld., je brez vsacega pomena, kar je razvidno iz §. 186. k. z.“

C. kr. kasacijski dvor je pritožbo ničnosti odbil iz naslednjih razlogov: „Iz dejanskih, pred sodnijskim dvorom dokazanih okolščin sledi, da je že iz vrednosti 30 gld. obtoženemu hudodelna lastnost tatvine znana bila. Ta okolščina že zadostuje, tako, da se mora udeležitev pri tatvini omenjenih reči kot hudodelstvo obsoditi (§. 186., odstavek a, k. z.). Po kazenskem zakonu je udeležitev pri tatvini samostojno kaznjivo dejanje, katero z osobo tatovo ne stoji v nikakej direktnej zvezi. Pri kvalifikaciji tega kaznjivega dejanja kot hudodelstvo ali prestopok odločilni so samo v §. 186. kaz. zak. določeni momenti, nikakor pa ne osobne razmere prvotnega zločincea.

Dvomba na tem mestu nastati ne more, in to toľiko manj, ker se vsled §. 186., odstavek b, k. z., udeležitev pri tatvini samo z ozirom na 25 gld. presegajoči skupni znesek ali skupno vrednost različnih, in tudi iz različnih tatvin pridobljenih in spečanih reči kot hudodelstvo kaznuje, in to tudi takrat, če posamezne tatvine v nikakej zvezi ne stoje, in so samo kot prestopok kaznjive. Ravno tako jasno je iz določil §§. 185. in 186. k. z. razvidno, da se pri obsodbi udeležitve pri tatvini na korist, katero si je udeleženec pridobil, ozir jemati ne sme.“
